

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Τοῦ κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

Ο ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ

Τί ζητούσες γιὰ τοὺς Ἕλληνας.—Πῶς ἤθελε τὴν Ἑλληνικὴν νεότητα.—Μιά ὑπέροχη ἐπιστολὴ του.—Τὸ... τε-
λειότερο σύστημα καθαριότητος.—Ὁ Νομάρχης καὶ οἱ μύγες.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Τί μορφή εἶχεν ὡς ἐφημερίδα ἢ «Ἀκρόπολις»;

Καμμία.

Γαβριηλιδική!

Τί μορφή ἔχει τὸ στερέωμα;

Σήμερα βροχή, αἴθριο αἰθρία, μεθαύριο κατακλυσμός, τὴν ἄλλη μέρα μαυροσυννεφίες κ' ἀντάρτες καὶ πίσω ἀπὸ αὐτά, καὶ μέσα ἀπὸ ὅλα τούτα, ὁ ἥλιος τῆς σκέψως, τὰ γαλανὰ μάτια τῆς καλωσύνης τοῦ Γαβριηλίδου!

Ὁ Γαβριηλίδης, ὅπως καὶ ὁ Τρικούκης, ζητοῦσε νὰ ἐκβίβῃ τὸν πολιτισμὸν τοῦ ἔθνους του.

Ζητοῦσε, σὰν φρενισμένο ἄλογο, νὰ σύρῃ τὴν πατρίδα του στὸ φῶς, τὸ ἄπλετο, τὸ ἄφθονο, τὸ ἐκτυφλωτικὸ φῶς τῆς προόδου.

Ζητοῦσε ὅλοι οἱ Ἕλληνας νὰ γίνουσι καλοὶ. Εὐνομούμενοι, γλυκεῖς, ἐργατικοί.

Ἀλλὰ πῶς;
Μὲ μιὰ δημιουργία κάθε ἡθικῆς ἀναστατώσεως τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς.

Τὴν ἐποχὴ του ὁ Γαβριηλίδης τὴν εἶχε ἀφίσει πίσω, χρόνια καὶ χρόνια.

Καὶ φιλοδοξοῦσε νὰ τὴν φέρῃ στὰ ἰδικά του, τὰ πνευματικὰ τὰ χρόνια.

— Τί ἔξοχος ἀγὼν!

Ἄλλὰ καὶ τί μάταιος ἀγὼν!...

Τὸν Γαβριηλίδην νὰ τὸν συλλάβῃ κανεὶς, μὲ τὸ νοῦ του καὶ τὴ φαντασία του, καὶ νὰ τὸν περιγράψῃ εἶνε κατὰ τὴ ἀδύνατον.

Μὲ δυνατὲς καὶ ἀληθινὰς γραμμὰς ἄλλοτε τὸν ἐσκιστοῦσαν ὁ Δημήτριος Ἀναστασόπουλος.

Ὁ Ρέπουλης, εἶχε μεγάλο ὕλικὸ καὶ ἐπρόκειτο νὰ γράψῃ μιὰ σοβαρὴ καὶ μεγάλῃ μελέτῃ γιὰ τὸν Γαβριηλίδην. Ὅπως ἤθελε νὰ γράψῃ καὶ τὰ ἀπομνημονεῦματά του, γιὰ τὰ τελευταῖα τραγικὰ ἔτη τῆς Ἑλλάδος. Ἀτυχῶς ὅμως τὸν ἐπρόλαβε ὁ θάνατος.

Πῶς ἤθελε ὁ Γαβριηλίδης τὴν ἑλληνικὴν νεότητα;

Σ' ἓνα γράμμα του γράφει τὰ ἑξῆς:

— «...Συλλογίζομαι πως σὰν δὲν πηγαίνει καλά ἓνα ρολόγι, θὰ πῆ πὸς κατὰ ἐμπόδιο ἐμπήκε μέσα στὴ μηχανὴ του. Πῶς σὰν μαραινεται ἓνα βότανο ἢ καὶ δέντρο, χωρὶς νὰ βλέπῃς τὸ γιατί, θὰ πῆ πὸς κατὰ σκουλικὴ ἔχει ἢ ρίζα του. Λοιπὸν κ' ἡ ρωμησοσύνη μας, εἶπα, πρέπει νάῃ κανένα τέτοιο σκουλικὸ μέσα της. Ὅχι πὸς μαραινεται καὶ χτικιάζει. Αὐτὰ τὰ λέν οἱ σπληνικοί. Δὲν ἔχει ὅμως τὴν ἀκμὴ ἐκείνη καὶ τὴ θροσὰ πού ἔχουνε τὰ βλαστάρια, ἢ νεοτῆς της, δὲν εἶνε νεοτῆς φυσικῆ, μὲ φυσικὰς τρελλὰς νεοτῆς. Μοῦ φαίνεται σὰν μιὰ ἔξυπνη καὶ νόστιμη μὰ κάπως ταχτικὴ κοπέλλα.

Χρειάζεται, εἶπα, ἀλλαγὴ γιὰ τὸ κορίτσι. Τὸ σπῆτι της εἶνε χτικιμὸ ἐκεῖ κάτω μέσ' στὴ σκόνῃ... προγόνων της, πού κάθεται ἀπ' τὸ πρὸς ὡς τὸ πρὸς καὶ τὴν θυμιάζει.

Μὰ καὶ ἀνθρώπους πρέπει νὰ παῖξῃ κ' ἓνα δικό του ρόλο εἰς τὸν... σόμο.

Ἔτσι καὶ τὸ ἔθνος. Θέλει καὶ αὐτὸ τὴν ἐθνικὴν του ἰδέαν, πού γεννιέται καὶ μεγαλώνει μαζί μὲ κάθε ἐποχῇ.

Τὴν πατρίδα μας ὅμως τὴν χτύπησε ἡ περσιὰ, ὅτι θὰ ξαναφέρῃ τὴν ἀρχαιότητα στὸν κόσμον, μιὰ ἰδέαν πού ἂν τὴν ξεστομίσει ἓνας ἀνθρώπος καὶ ὄχι ἓνα ἔθνος, θὰ τὸν ἀλυσσοδένανε.

Μὰ ἔχεις ἄλλη θρησκεία, παιδάκι μου, ἄλλη γλώσσα, ἄλλα γούστα, ἔχεις τρίγυρον σου ὄχι περὶ Τεττόνους καὶ Σχύθους καὶ βαρβάρους, μὰ ἀνθρώπους περὶ πολιτισμένους ἀπὸ σένα. Ἄπὸ πού καὶ ὡς πού, λοιπὸν, θὰ μὰς ξαναφέρῃς τὴν κλασσικὴν ἀρχαιότητα; Μὲ τί στοιχεῖα, μὲ τί μέσα, μὲ τί δύναμι; Τάχα μὲ τὴ γραμματικὴν μονάχα; Ἄμ' ἡ κλασσικὴ σου μητέρα, σὰν ἦτανε δὲ μεγάλη καὶ πολλὴ δὲν ἔξευρε κὰν τί θὰ πῆ γραμματικὴ! Ἐκείνη, σὰν ἦτανε νέα σὰν κ' ἔσενε, δὲν ἐμιμοῦντανε κανένα ἄλλο παρὰ τὸν ἑαυτῆς. Σὲ τοῦτο σ' ἔχω χάρι, νὰ τὴν μιμηθῆς καὶ σὺ. Ὅχι νὰ παραγαλιῆς τὴ γλώσσα της μονάχα.

Ἔβγα ἔξω, πῆδησε, γέλασε, τραγουδῆσε, χόρευσε, κτετέβα: στὸ χωράφι σου, μάζεψε λουλούδια, χόρτα, καρπούς, ὄσπρια, ἀνέβα στὸ βουνό, παῖξε μιὰ φλογέρα, τρέχα ὅπου μπλέψεις ἔκτασι, ἔκτασι πού μπλορεῖς νὰ τὴν κάμῃς ἰδικὴ σου.

Ἔτσι γίνεσαι ὁ ἐθνικὸς χαρακτήρας. Ἔτσι θὰ μὴ στὰ μάγουλά σου τὸ αἷμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς νεότητος

καὶ θὰ σὲ βλέπουνε οἱ ξένοι καὶ θὰ σὲ λιμπίζονται.

Ὅχι νὰ κάθεται μέσα στὰ χαλάσματα τῶν προγόνων σου, καὶ νὰ μοῦ γείνης ἓνα εἶδος Δὸν—Κιχῶτος τῆς Οἰκουμένης!

Μὴ γιὰ ὄνομα Θεοῦ! Ἀγάπα ὅσο θέλεις τὰ καλὰ, γιδοταξέ τσ, κάμα καὶ πανηγύρια ἀκόμη, μὴ ζητῆς νὰ τὰ μιμηθῆς. Ἡ μίμησι εἶναι σκοτωμὸς, τελεῖωση.

Καὶ ὅσο μεγάλα πασχίζεις νὰ μιμηθῆς, τόσο τὸ χειρότερο...

Αὐτὰ τὰ ἔλεγε πρὸ μισοῦ αἰῶνος ὁ Γαβριηλίδης.

Οἱ τότε Ἑλληνοεἰδείς τοῦ περιέρχου τούτου τόπου, τὸν ἀποκάλεσαν «πρόδότη».

Πατριώτες εἶνε ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνας.

Μιά φορὰ στὰ 1915, καθὼς καὶ παραπάνω εἶχαμεν εἶπει, ὁ Γαβριηλίδης περιόδευσεν εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐφθάσε καὶ σὲ μιὰ πόλιν τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας.

Κατέλυσεν σὲ ἓνα ξενοδοχεῖο ἐκεῖ, τὸ ὅποιον γιὰ τὴν ἀκαθαρσία του καὶ τὴν ἀκαταστασία του, ἦταν ἡ Κόλασις γιὰ τὸν Γαβριηλίδην.

Τὸ ξενοδοχεῖον αὐτὸ εἶχε καὶ ἑσπεράν.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Γαβριηλίδης, ἔσπευσε νὰ φύγῃ μιὰ ὥρα τὸ ταχύτερον ἀπὸ ἐκεῖ. Κατόπιν διηγούμενος τὰς ἐντύπώσεις του, ἔλεγεν:

— Μοῦ φέραν μιὰ πετσέτα γιὰ νὰ σκουπισθῶ, στὸ φαγητό, πού ἦταν τόσο ἀπύθη καὶ λερωμένη, πού ἂν σκουπισθόμουνε, ἦταν σὰν νὰ φιλοῦσα εἰς τὰ χεῖλη πεντακοσίου Ἕλληνας.

Ζήτησα νερὸ γιὰ νὰ νιφτῶ, δὲν εἶχε.

Τὸ καλλίτερον σύστημα καθαριότητος εἶνε τὸ ἑξῆς:

Ζητῆς ἓνα λεμόνι, στίβεις τὸν ζωμό του, στὰ χεῖρια σου καὶ τὰ πλάνεις, καὶ τὸ λεμονοκόμματὸ το πετᾶς... στὸ πρόσωπον τοῦ ξενοδόχου.

Ἀλησμόνητον ἐντύπωσιν τοῦ ἀφήκεν, ἀπὸ τὴν περιοδεῖαν αὐτὴν καὶ ἓνας Νομάρχης, Μακεδονικοῦ Νομοῦ, πού ἐτραωγεν σὰν Σαβαθῶθ, μέσα εἰς ἓνα πτερωτὸ σύννεφο ἀπὸ μύγες.

Ὁ Γαβριηλίδης ὁ ὁποῖος εὐχαρίστως θὰ ἐδέχετο μιὰ πιστολιά, παρὰ νὰ ἰδῇ μιὰ μύγα, ἀναστατωθεὶς, ἐπῆρε μιὰ πετσέτα νὰ τὴς διῶξῃ.

Ἡρεμος καὶ μακάριος ὁ Νομάρχης, τοῦ ἐφιόναξεν:

— Μὴν ἐνοχλεῖσθε, κύριε Γαβριηλίδην. Μυγούλες εἶνε τοῦ Θεοῦ.

— Καὶ τοῦ... Νομάρχου, τοῦ ἀπήνητησεν.

Καὶ δὲν ἔπαυε νὰ διηγεῖται τὸ ἐπεισόδιον αὐτό, ὡσάν τις τοῦ εἰδο-
δετο ἀφορμῇ.

— Ἀποῦ ὁ Νομάρχης, τέρκεται, ἔλεγε, μ' αὐτῆς, οἱ πολιτῆαι πρέπει νὰ τὴς... χάρτουν!

Καὶ τὸν Νομάρχην ἐκεῖνον τὸν ἔστειλεν ἢ τότε Ἑλληνικὴ Ἐμ-
βέρνησις, νὰ δημιουργῆσῃ στὴ Μακεδονίαν!...

Ἐπανερχομαι εἰς τὴν «ἐπίμνησιν τῶν Μεγάλων Ἀνδρῶν».

Ὁ Ψυχῆς εἶχεν εἰπεῖ γιὰ τὸν Γαβριηλίδην μιὰ φορὰ:

— Ὅτι ὁ Γαβριηλίδης ὄχι τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα γεραίρει, καὶ ἀνυμνεῖ καὶ ἀνυμνῶναι».

Τοῦ ἐδόθη ὅμως ἡ ἀπάντησις.

Ὁ Γαβριηλίδης ἦταν ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνους ἐκείνους πού θέλουν νὰ ἀισθηματοποιῶν τὰ πάντα. Πού θέλουν νὰ ψεύσουν τὰ ἀνυ-
κείμενα γιὰ νὰ τὰ ἐρημνεύσουν.

Ἦθελε τὴς ἰδέες του, τὰ ἰδανικά του, νὰ τὰ βλέπῃ σωματοποιη-
μένα πάντοτε. Δὲν ἔχωνε ἰδέες καὶ πράγματα χωρὶς πρόσωπα.

Ἡ ἰδέα τοῦ Ἐμπορίου, ἡ ἰδέα τῆς Θρησκείας, ἡ ἰδέα τῆς Πολιτείας, τῆς Ποιήσεως, τῆς Βιοτεχνίας, ἔπρεπε, ἢ κάθε μιὰ νὰ ἔχη γιὰ αὐτὸν καὶ τὸ σύμβολό της.

Τὸ πρόσωπον πού τὴν σωματοιοιοῦσε.

Δηλῶθ' τὸν Ρετσίνα της, τὸν Τρικούπη της, τὸν Σουρῆ της, τὸν Ρουσοπούλδ' της...

Καὶ ἀποῦ ἀνέφερα τὸν κ. Ρουσοπούλου, ἄς γράψω κ' ἓνα ἀστεῖο τοῦ Γαβριηλίδην. Θὰ ἦταν κατὰ τὸ 1917 πού τοῦ ἔκαμε τραπέζι σὲ κάποιο κέντρον τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου. Ὁ Γαβριηλίδης παρέλαβε κ' ἔμει. Προσκεκλημένοι ἦσαν ἄλλοι 2-3. Ὁ Φιλαδελφεὺς, ἂν ἐν-
θυμοῖμαι, καὶ δύο ἄλλοι.

Τὸ φαγητὸ ἦταν λειψό. Δὲν ἐφθασε γιὰ ὅλους. Ψάρι καὶ μα-
καρόνια. Τὸ ψάρι ὅμως ἦταν τόσο μικρὸ, πού ὁ Γαβριη-
λίδης εἶπεν ὅτι:

— Δὲν χορταίνει νὰ τὸ φάῃ οὔτε ἡ γάτα ἐνὸς Ἑλληνοῦ τελάνου ἢ λιμεναρχοῦ.

Ὅταν τὸ γεῦμα ἐτελείωσε, ὁ Γαβριηλίδης ἐσηκώθηκε.

— Ἔ τώρα, πῶμας νὰ... φά-
με! εἶπεν. (Ἀκολουθεῖ)

